

BARADLA 1965 DECEMBER 31

In memoriam Brückner Emőd, Haader Pál és Wettstein Antal

A Pannonhalmi Rómer Flóris Barlangkutató Csoport 1960-ban alakult meg és kezdett el működni. Szervezője és vezetője Pászthory Valter bencés szerzetes tanár volt, aki egyben 1959-1963 években osztályfőnököm és kémia-biológiatanárom is volt egyben, és mi voltunk az első osztálya Pannhalmán (akkoriban még a 8 + 4 év-es rendszer volt érvényben). Az MKBT-be 1962-ben lépett be a csoportunk. Tagjaink ünnepélyes tagkönyvtadási ünnepségét a magyar barlangkutatók nagyjai között örökös tagságot nyert Kessler Hubert is megtisztelte és ő adta át egy ünnepség keretében nekünk ifjú barlangkutatóknak a tagkönyveket. Megható pillanatok voltak azok számunkra.

A csoport kezdeti aktivitását a Bakonyban fejtette ki. A tanév alatt majdnem minden vasárnap kiutaztunk az akkori úgynevezett "Bakony Expresszel" (mozdony + 2-3 fapados kocsis, 20 km/órás átlagsebesség) a bakonyi terepre. Első kutatási helyünk a Csesznekhez közeli Kuti Márton víznyelő bontása volt. Nagyobb nyári kutatótáborokat szerveztünk a veszprémi barlangkutatókkal közösen a Kabhegy alatti Macskalyuk barlangnál majd az Öregköves nyelőnél. Az utóbbi ígéretesebbnek tűnt Dr Dénes György véleménye szerint, mert a víznyelő a vékonyabb rétegű nummuliteszes mészkő alatti Dachstein-i mészkőrétegbe hatolt be. Volt egy hetes kutatótáborunk a Szárazgerencei barlangban is, ahol két régész is dolgozott velünk és a feltárómunkák mellett vígan szitáltuk nekik a felső rétegeket.

Hivatalos MKBT-tagságunk elején részt vettünk egy MKBT-éves közgyűlésen is. Az is felejthetetlen élmény volt számomra. Soha annyi barlangász embert nem láttam együtt azóta sem. A közgyűlés egy minisztérium nagytermében volt. Dr Dénes György volt akkor már a Társulat főtitkára. Az egyik szünetben külön odajött hozzánk és kedvesen üdvözölte Pászthory Valtert és csoportunk jelen levő tagjait. Annyi és oly sok "nagy" ember között ez kifejezetten egy kedves és figyelmes gesztus volt részéről felénk, "kezdők" felé. Később gyakran találkoztam vele és Dr Dénes Györgyről is csak a legjobbakat tudom mondani: kedves volt, figyelmes és amint később meggyőződhettem róla: kiváló kutató, publikáló, tudós és segítő.

A Kinizsi Barlangkutató Csoport jóvoltából készséges vezetőket kaptunk és segítségükkel végigmászhattuk és megismerhettük a budapesti barlangokat: Pál völgyi barlangot, a Ferenchegy barlangot, a Szemlőhegyi barlangot és a Mátyáshegyi barlangot. A kötéltechnikán kívül sok mindent megtanulhattunk itt.

Pászthory Valter már 1964-ben pár napos földalatti táborozást szervezett a Baradlába, de ezen én sajnos nem tudtam részt venni. Egyetemistaként viszont már részt vettem az 1965-ös Baradla táborozáson. A csoportnak közben olyan ifjabb tagjai is lettek, akiket korábban nem ismertem és csak itt találkoztam velük először. A résztvevők a következők voltak: Pászthory Valter bencés szerzetes tanár, Szemlér Mária tanárnő, Borbás László és Ruff János (mindketten 1966-ban érettségiztek), Brückner Emőd és Wettstein Antal (ők 1964-ben voltak elsős gimnazisták), Haader Pál rokoni kapcsolat révén vett részt a táborozáson (de korábban részt vett egy Kabhegyi feltáró munkán), Göncz Kinga, Héthelyi Beatrix, Makk Ágnes és jómagam.

Az alábbiakban elsősorban saját tapasztalataimat írom le, a többi eseményről csak a későbbi közlések során kapott információkat ismertetem. Előre le kell szögezni, hogy nagyon sokáig nem lehetett erről a témáról írni, maximum kisebb baráti csoportokon belül beszélgetni.

A szervezést Pászthory Valter végezte. Ő beszélt meg mindent Magyarai Gábor akkori barlangigazgatóval. Táborhelyünk a Libanon-hegye közelében volt. Gumimatracokon hálósákokban aludtunk; a lányok emellett sátorban. Ha jól emlékszem, december 28-én kezdtük meg a táborozást és a barlangbejárásokat. Végigjártuk a hosszú utat a Jósvalói kijáratig, bejártuk a Törökmeccset-ágot, a Retek-ágot, a Nehéz-utat, több kisebb oldalágot. A tervezett szilveszter esti ünnepséghez egy fenyőfát is vettünk, melynek elszáradt maradványa sokáig látható volt a Libanon hegyén. December 31-i utolsó tervezett utunk a Styx-ág bejárása volt.

A táborozás alatt kiváló volt a hangulat. Lenyűgözött minket a Baradla számtalan szépsége, nagysága, maga a Természet. A tréfák, viccek és érdekes élmények elmondásában messze Wettstein Antal járt az élen. Erre az útra is úgy indultunk, hogy utána vidám földalatti szilveszteri mulatságot akartunk tartani.

Felszerelésünk megfelelt az akkori átlagos technikai szintnek és anyagi lehetőségeknek. A magam felszerelését tudom elmondani: külsőleg kezeslábas overall durva zsákvászonból készítve, alatta még 3 réteg ruha (hiszen átnedvesedéskor megakadályozza a gyors vízcserét), magasszárú tornacipő, műanyag sisak, karbidlámpa egyenes dűznivel. A vízhatlan ruha akkor számunkra ismeretlen volt; fejlámpája csak vezetőnknek volt, aki azt korábban külföldön vette.

Erre az útra a három fiatalabb lány nem jött el, ők a táborhelyen maradtak és várták visszaérkezésünket. Itt kell elmondanom azt, amit sokan nem tudtak, nem értettek és emiatt később téves következtetésekre jutottak - elsősorban a "laikusok". Pászthory Valter kijelölte a haladási sorrendet, amit mi mindig betartottunk. A járat jellege miatt az út nagy részén mindenki csak a közvetlenül előtte és utána haladót láthatta, csak azzal kommunikálhatott (mint általában a budai barlangok bejárása során is). A pontos sorrendre nem emlékszem, de az biztos, hogy Pászthory Valter haladt mindig elől. A sort Ruff János zárta és én mentem közvetlenül előtte. Pászthory Valter után mi voltunk fizikailag erősebbek és egyben idősebbek. Ezzel az volt vezetőnk célja, hogy a sort erősebbek zárják, akik biztosíthatták azt, hogy senki se maradjon le.

A Styx-ág pontos adatait csak később ismertem meg. Azt tudtam, hogy 3 úgynevezett "álszifon"-on kell keresztüljutni, majd a ráccsal lezárt (a két "baráti-testvéri szocialista" ország erős, áthatolhatatlan vasráccsal védte földalatti határát!) végpont előtti utolsó szakaszon már könnyebben lehet járni, hiszen már kijöhettünk a vízből. A Styx-re jellemző volt viszont a relatíve szűk, alacsony, kissé kanyargós járat, ahol gyakran meghajolva vagy akár guggolva vagy ülőtartásban lehetett előbbre jutni, miközben ilyenkor a víz térdig-derékig ért. A patakvíz hőmérséklete télen-nyáron úgy 9,5-10 C° között ingadozik. Az "álszifonok"-nál általában ülőtartásban kellett áthaladni úgy, hogy a vízszint és a sziklamenyezet között 5-8 cm-nyi légrés volt csupán. Én arra voltam büszke, hogy oda-vissza az összesen 6 áthaladás során minden esetben égve maradt a karbidlámpám, hiszen meg tudtam akadályozni azt, hogy a dűznit víz érje. A részletek ismertetése nélkül kissé előbbre ugrom az időben. Már a rács előtti szakaszon mentünk a patak mellett, amikor Brückner Emőd jelezte azt, hogy ő elfáradt és ott maradna megvárni minket. Én arra tisztán emlékszem, hogy libasorban álltunk és hátulról láttuk Emődöt is és Pászthory Valter reagálását is: azt mondta: hogy nem lehet egyedül lemaradni, de csak pár lépés, ott a határrács, majd azonnal indulunk vissza. Ez nagyon fontos momentum, mert a miskolci perben egy ravasz Jakucs László-i keresztkérdésre adott nem megfelelő válaszmra Jakucs diadalmasan kijelentette azt, hogy Brückner Emőd már az "álszifonok" között lett rosszul, és onnan lett továbbhaladásra kényszerítve, ami nem volt igaz.

Amikor elértük a határrácsot, gyorsan elénekeltük a magyar himnuszt (ez is sok utólagos politikai támadásra adott okot, miszerint a himnusz eléneklése miatt sovíniszta irredenták lettünk volna), mindenki ivott 1-1- kerty pálinkát és elindultunk vissza. A már említett haladási sorrend és szűk barlangrészek miatt én kifelé menet is csak az előttem haladó Borbás Laszlót és a mögöttem haladó Ruff Jánost láttam alkalmanként. Hogy közben kifelé menet elől mi történt, arról én nem tudtam semmit sem addig, amit engem is el nem ért a katasztrófa hatása. Innentől kezdve csak a magam emlékeit tudom ismertetni. Az biztos, hogy kifelé menet én semmiféle nehézséget, különösebb fáradtságot nem éreztem: karbidlámpám minden esetben égve került ki az "álszifonok"-ból. Valahol, már nem túl távol a Színház teremtől volt egy "gát". Itt találkoztam először azzal, hogy valami baj, katasztrófa van. Megláttam a közben visszamaradó Szemlér Máriát, aki arra kért, hogy segítsek, hiszen Haader Pál nincs eszméleténél, és nekem kellene tovább vinnem őt. Arra nem volt idő és nem is jutott eszembe, hogy elkezdjek kérdezősködni, hogy mi történt vele, hanem csak a feladatot láttam: egy személetlen és magatehetetlen társamat kell kifelé húznom. Utólag, az események után 49-évvvel, beszélgetések közben jöttem rá arra, hogy én sem lehettem teljes tudatomnál, hiszen nem jutott eszembe az a kézenfekvő megoldás,

hogy átadjam karbidlámpámat a mögöttem lámpa nélkü haladó Ruff Jánosnak, hogy világítson és én két szabad kézzel tudjam kifelé vonszoni a szűk járatban Haader Pált. Így én ezt úgy kezdtem el, hogy a kezemben tartottam a lámpámat is. De jó pár méter után, egy ügyetlen mozdulat miatt kialudt a lámpám. Megálltam, és elővettem a belső zsebemben, háromszoros nylonzacskóba csomagolt tartalék gyufámat, de elügyetlenkedtem a dolgot, hiszen valószínűleg benedvesíthettem a doboz oldalát is, mert a gyufák nem gyulladtak meg. Erre eldobtam a dobozt (ezt utólag meg is találták) és előreszóltam Borbás Laci felé, hogy "adatok tüzet". Szó szerint ezt mondtam. Közben kiültem az agyagos partoldalra úgy, hogy azért köldökig vízben voltam és kezeimmel felhúztam Haader Pált a mellemig. Pár pillanat múlva meg is jelent a "tűz", de arról azután kiderült az, hogy az egy zseblámpa fénye és katonák jelentek meg. Semmit sem értettem. Megkérdeztek, hogy tudok-e magamtól menni. Azt válaszoltam, hogy "igen", és elindultunk kifelé. A barlangi túristaúton is a magam lábán mentem, de többen voltak körülöttem. Érdekes módon néma maradtam, nem jött kérdés a számra, nem értettem, mi történhetett velünk. Itt jön az a kérdés, amit oly sokszor megkaptam és amire ma sem tudok érdemben válaszolni. "Rosszul voltál?". Azt kellene mondanom, és mondtam is, hogy "NEM", hiszen semmi olyan élményem nem volt, hogy rosszul lettem volna. Én tüzet kértem, ami "azonnal megjött", de hogy közben több órán keresztül félig a vízben ültem, arra egyáltalán nem emlékeztem. Ezek szerint nem voltam én sem magamnál, "aludtam". De a fény láttán azonnal felelni tudtam és továbbmenésre képes voltam. Ugyanakkor utólagosan lelkiismeretfurdallásaim is vannak, hiszen kifelé menet nem emlékeztem már arra, hogy a kezeimben volt Haader Pál, és nem jutott el a tudatomig, hogy meg kellene kérdezni azt, hogy mi lett vele. Azután csak arra emlékszem már, hogy egy kis szobában fekszem ruha nélkül egy pokróc alatt, egy felső ágyban Ruff Jancsi feküdt, akivel csak szemünk mozgásával üdvözöltük egymást, és hogy emberek (bányamentők) hosszan élesztenek valakit, akiről utólag tudtam meg azt, hogy Borbás László volt. Hogy ki vetköztetett le és ki fektetett az ágyba, arról semmi emlékem sincs.

A többi eseményről, azok sorrendjéről csak a miskolci tárgyalás alatt szereztem tudomást. Hogy kifelé menet nemsokára Brückner Emőd ismét panaszkodott, majd elerőtlenedett és nemsokára eszméletét veszítette. A még magánál levő, de mozgásra képtelen Emődöt Pászthory Valter segítette a további úton. Ezután nagyon hamar Wettstein Antal is is hasonló sorsra jutott. Elmondások szerint kettejüket egy darabig Pászthory Valter maga cipelte kifelé menet. De azután neki is segítségre volt szüksége, ereje végére ért. Haader Pál is besegített az egyik fiú cipelésében, de nagyon gyorsan ő is kikészült és ő is eszméletét veszítette. Borbás László utólag elmondta azt, hogy Wettstein Antalt ő vitte át az egyik "álszifonon" úgy, hogy közben tenyerével befogta a száját. Mivel Borbás Lászlónak is megerőltető volt ez a besegítés, őt eszméletlen állapotban találták meg a határőr katonák és az Aggteleki túristaházban sokáig küzdöttek az életéért. Mi Ruff Jánossal hátul erről semmit sem tudtunk, semmit sem észleltünk. Elmondások szerint Pászthory Valter és Szemplér Mária elől látták azt, hogy innen nem tud a csoport a maga erejéből kikerülni, látták a három eszméletlen fiút és a kikészült Borbás Lászlót, ezért elhatározták azt, hogy segítségért mennek. Szemplér Mária nem vállalkozott arra, hogy egyedül menjen ki segítségért, félt, hogy nem talál ki. Ő bírta egyébként legjobban ezt a túrát. Ugyanakkor Pászthory Valter már nem volt olyan állapotban, hogy egyedül menjen segítségért; elmondása szerint nem is emlékezett arra, hogyan jutottak ki, hogyan érték el az Aggteleki túristaházat és ott mi történt vele. A segítségkérést is csak Szemplér Mária tudta érdemben elmondani. Az Aggteleki túristaházban szilveszteri ünnepség folyt. Hamar kiderült az, hogy nincs orvos közöttük. Páran azonnal bementek a barlangba, de nem nagyon lehetett utólag kideríteni azt, hogy mit tudtak végezni. Érdemi segítségért egy harátórlaktanyához fordultak. A barlangban korábban talán sosem volt kiskatonák derekasan kivették a részüket a mentésből. Utólag és itt is hálámat fejezném ki feléjük. Közben csak Ózdról tudtak bányamentőkert hívni, de odaérkezésükig sok idő telt el.

A katonák megállapították azt, hogy Brückner Emőd, Haader Pál és Wettstein Antal már nem élnek. Borbás Lászlót eszméletlen állapotban hozták ki. Ruff János szintén a maga lábán

tudott kimenni a barlangból. Hármunkat (Borbás, Ruff, Rill) azután egy mentőautóval az Ózdi kórházba vittek.

Másnap délelőtt látogatók érkeztek. Én közülük csak Dr Dénes Györgyöt ismertem. Megkérdezte tőlem azt, hogy el tudok-e velük menni Aggtelekre és majd visszahoznak ide. Igen válaszom után elkért engem a kórháztól. Jósvafőn Magyarai Gábor barlangigazgatónál voltunk vendégségben és jelen volt még Révész (nem emlékszem a keresztnévére), aki korábban volt barlangigazgató. A helyszínelő és boncoló orvos kívánt nekem kérdéseket feltenni. Azt is kérdezte, hogy koplaltunk vagy éhezettük-e magunkat. Én határozott NEM-el válaszoltam, és később egy alkalommal Magyarai Gábor is elmondta azt, hogy a maradék eszközök és anyagok kihordása után még sok konzerv és élelmiszer maradt náluk. Közülünk mindenki maga gondoskodott élelmezéséről, és én a magam nevében csak azt mondhatom, hogy én bőségesen ettem addig is és soha nem voltam koplalós. Az orvos további, szemtelennek minősíthető további kérdéseit most nem részletezném. Neki csupán rutin volt az egész.

A Miskolc-i perben sok mindenről volt szó. Egyrészt a levegőről: hogy a karbidlámpák miatt oxigénhiány alakulhatott ki az álszifonok légrésében, mert a barlangi huzat iránya időnként megfordulhat és közben meg is állhat. Én ebben nem hiszek. Az "álszifonok" légterében csak rövid ideig tartózkodtunk. Stresszhelyzetről is szó volt. A patakvízről alig esett szó. Az ellenséges, antiklerikális sajtó később arról cikkezett, hogy szándékosan éhezettük magunkat és csak imádságon éltünk, azaz önkínzó aszkéták lettünk volna. Ezt később durvább vádak is követték (erről kissé később). Magam okleveles vegyészként 31 évig voltam műszes analitikus, kromatográfus. Véleményem szerint kizárólag a vízben oldva lehetett olyan vegyület (vagy több vegyület), ami a teljes testfelületi nedvesedés miatt nagy felületen hathatott és mi korunk-tól, fizikai állapotunktól függően reagáltunk erre. A fiatalabbakra és gyengébbekre sokkal gyorsabban hatott a mérge és gyors eszméletvesztést okozott. A halál oka természetesen a testek kihűlése volt. Nem tudom, volt-e bármilyen vízmintavizsgálat vagy sem. De az biztos, hogy a víz folyik. Ha pár nappal később vettek volna mintát, az már nem ad hiteles képet az akkori valós adatokról. Ha akkor és ott hiteles vízmintát lehetett volna venni és az én valamikori műszereimmel (már nyugdíjas vagyok) megvizsgálhattam volna azt, sok minden kiderülhetett volna. De tudtommal akkoriban a műszeres analitika is gyerekcipőkben járt. Mások utólag arról is beszéltek, hogy állítólag volt értesítés a csehszlovák oldalról, hogy vegyi anyagok kerültek a vízgyűjtő területre, ami bemosódott a barlangi patakba, de politikai okok miatt erről nem beszéltek. Ez "laikusok" számára már nem bizonyítható, de jellemző a kérdés felvetése. Egy irattári kutatás talán rámutathatna erre a momentumra.

A Miskolc-i perben Jakucs László felkért szakértőként volt jelen, de rámenős, erőszakos és erősen ellenséges államügyészi szerepet játszott. Pászthory Valter és Szemlér Mária kihallgatási szövegeit nem hallhattam, hiszen később behívott tanú voltam. Itt következett az én megvezetésem is, hiszen Jakucs László megkérdezte tőlem azt, hogy milyen volt a barlang akkor és ott, ahol Brückner Emőd először panaszkodott: tágas vagy szűk. Mivel számomra a Styx-ág jellegének egésze nem a tágasságot jellemezte (mint a Baradla főága), hanem a szűk-szűkebb és még szűkebb fogalmak között kellett volna választanom, ezért azt válaszoltam hogy "szűk". Erre felkiáltott diadalmasan, hogy íme a bizonyíték arra, hogy még a szifonok között panaszkodott Brückner, tehát Pászthory Valter hazudik. Hogy a panaszkor egy sorban állva láttuk egymást, ami lehetetlen volt a szifonok közötti szakaszokon, csak a rács előtti rövid szakaszban, az őt nem érdekelte. Maga a tárgyalást vezető bíró is nagy "szakanalfabétaságot" mutatott nemcsak a barlangkutatás tekintetében, hanem a sport és természetjárás tekintetében is. Azt kérdezte tőlem, hogy nem találtam-e nehézség az álszifonokon keresztül való áthaladást, és különben is miért nem fordultam vissza azonnal. Nem volt képes megérteni azt, hogy ha valakiknek például a Csóványos (938 méter) megmászása a kitűzött cél, akkor csak a puhány nyafogós lusták fordulnak vissza az első pár kilométer után. A per során számomra különösen izgalmas volt a barlangász szakemberek vitája. Jakucs László parázs vitákba keveredett Dr Dénes Györgyvel, Magyarai Gáborral, Kessler Hubertel és másokkal. Jakucs László számára ez ez

politikai per volt, ahol az ideológiának kell győznie. Ez akkor is így volt, ha különben én mindig is élveztem Jakucs László beszámoló könyveit, barlang vagy karszt tematikájú előadásait. Szakmailag nagy és elismert ember volt, politikai előítéletessége okán azonban emberileg silány.

A későbbi legfelsőbb bírósági ítéletben végül is Pászthory Valtert cserbenhagyásért ítélték el. Itt tanultam meg azt is, hogy a jog és az igazság két egymástól nagyon eltérő dolog. Azóta vallom is, hogy a kettőnek nincs köze egymáshoz. De az volt érdekes számomra, amikor a 90-es években valamikor, egy MKBT-rendezvényen szóba került az 1965-ös tragédia, ezzel kapcsolatban megemlézték azt, hogy 1 éven belül Magyarország összes ifjúsági barlangkutató csoportja megszűnt. Mindenki félt, hiszen elvileg egy pedagógus felelősségre vonható jogilag, ha egy rábízott ifjúsági polgárral bármi történik, akkor is, ha a pedagógus maga nem tehető személyében felelőssé a történetekért.

Az 1965-ös baradlai tragikus eseményeknek többszintű politikai utóélete is volt. Számtalan újságcikk jelent meg. Én akkor tanultam meg azt, hogy az újságíró mint olyan egy "megbízhatatlan, trehány és politikailag determinált állatfajta" (tisztelet a nagyon kevés kivételnek). Annak ellenére, hogy a miskolci perben sok újságíró ült ott nézőként és hallgatóként, a cikkek túlnyomó többségében összekeverték az eseményeket, a dátumokat és időpontokat, a vezeték- és keresztnéveket. Számtalan pontatlanság, valótlanosság jelent meg, részben akaratlanul, részben tudatosan, gonosz lejárató jelleggel. Az ESTI HÍRLAP, a NÉPSZAVA, a NÉPSZABADSÁG, a HÉTFŐI HÍREK és a MAGYAR IFJÚSÁG élen jártak a hamisításokban, pontatlanságokban, hazugságokban. Az egyik legnagyobb és legismertebb uszító a "kékfényes" Szabó László volt. Köves Rózsa, a MAGYAR NEMZET (1966. március 16.) újságírója ennél sokkal messzebre ment. Halálos álromantikáról beszélt, és a veszedelem kereséséről, amit Hitler és Mussolini emeltek piedesztálra. Gyakorlatilag lefasisztázott minket. Én azóta is hirdetem, hogy Köves Rózsa nézetei szerint, Hillary, Amundsen, Gagarin és sok-sok társuk is mind-mind fasiszták voltak, hiszen veszélyben éltek és olyan útra indultak, ahol előzően még nem jártak. Pászthory Valtert ugyanis azzal is megvádolták, hogy olyan helyre vitte a rábízott "gyerekeket" ahol azok előtte még nem jártak. Agyrém. De egy bírónak és egy erőszakos hatalomnak mindig igaza van, ugye.

1966 őszén Szabó László "ÁLLAM, VALLÁS, PÁSZTHORY ÜGY"-címmel előadást tartott az Eötvös Klubban. Előadása közben állítólag többen bekiabáltak neki, hogy "NEM IGAZ". Szabó László kiváló belügyi kapcsolatai révén nyomozásokat kezdeményeztetett. Engem is megkerestek és vagy 1 órán keresztül kihallgatott két nyomozó az ELTE TTK dékáni irodájában. Tanúkat kellett megneveznem, akik igazolták azt, hogy nem voltam jelen a szóban forgó előadáson. Feltételezésem szerint, ha tudtam volna róla, és jelen lettem volna, kirúgtak volna az egyetemről. A harcos antiklerikális kádárista Szabó László véleménye és értékelése szerint Pászthory Valter elítélendő bűnöző volt. Ezzel szemben az egyik elhunyt fiú édesanyja egy kérdésre azt válaszolta, hogy ha élne, ismét rábízta volna fiát Valter Atyára.

Volt természetesen megmosolyogni való újságcikk is. Ilyen a PAJTÁS 1967 március 16-i száma, amely ismerteti Szücs Béla "hőstetteit", aki kezében gyertyával indult el másodmagával azonnal a mélybe, és aki maga egyedül mentett ki minket a halál torkából úgy, hogy (a mellékelt kép szerint) vállára vett egy-egy eszméletlen fiút (köztük engem is!!!) és a vadul hullámzó föld alatti tengerben úszva kapaszkodott kétségbeesetten egy kiálló sziklába. Mindenesetre KISZ Ságvári Erdeméremmel tüntették ki. Abban a cikkben szó sincs katonákról illetve határőrökről. De arról szó volt, hogy a hír hallatán a KISZ tag Szücs Béla azonnali reagálása az volt, hogy nem lett volna szabad a Styx-ágba mennünk, miközben a cikk szerint ő kiskorúként már járt ott. Neki szabadott.

1967-ben egy másik baráti barlangkutató csoporttal együtt újra végigjártuk a Syx-ágot. Társaim nem is értették azt, hogy mi okozhatta a tragédiát, hiszen nehézségek nélkül megjártuk a szakaszt a rácsig és vissza. Sosem gondoltam arra, hogy az 1965-ös események miatt abbahagyjam a barlangkutató és barlangjáró életet. Én utána még vagy 20 éven keresztül voltam aktív barlangjáró. Sosem voltam könnyelmű, nem a veszélyt kerestem, hanem a természet

szépségeit, miközben egy baráti csoportnak tagságát is élveztem. A barlangkutató irodalmat ma is keresem és olvasom, így e TÁJÉKOZTATÓ-t is és mindig felfigyelek ilyen tematikájú hírekre.

Későbbi utóélete is volt a tragédiának. 1966-ban a pannonhalmi gimnázium külső falára egy emléktáblát tettek és három fát ültettek a három elhunyt fiú emlékére. A fák már lehettek 5-6 méter magasak, amikor a szocialista Állami Egyházügyi Hivatal erőszakkal levetette a táblát és kivágattatta a fákat. A három elhunyt pannonhalmi barlangkutató emlékének márványtáblával és fákkal való megőrzése sok volt az állami hatalomnak.

Közben 50 év múlt el. Pászthory Valter és Borbás László már nincsenek az élők sorában. Mi, a Pannonhalmi Rómer Flóris Barlangkutató Szakosztály tagjai sosem hibáztattuk vezetőnket, Pászthory Valtert. Jó szervezőnek tartottuk, kiváló társnak, később én mint barátoknak is. A bekövetkezett tragikus eseményeket nem lehetett előre látni. Nem lehetett rá felkészülni. Állítom, hogy ha nem jön közbe a "kémia kiváltotta élettani hatás", simán megtettük volna az oda- és visszautat és egy vidám földalatti szilveszteri ünnepségünk lett volna. Azt is meg kell említenem, hogy köszönettel tartozunk Magyar Gábor akkori baradlai barlangigazgatónak is, aki megengedte és lehetővé tette e két baradlai táborozást. Feltételezésem szerint igaztalan támadások is érhatték őt utólag emiatt.

Ezzel az írással tartoztam az elhunytaknak, a szakmabelieknek és az igazságnak. Ebben az írásban igyekeztem saját emlékeim alapján röviden beszámolni a szakmai olvasó tábornak az 1965-ös tragikus baradlai eseményekről és azok utóéletéről. Egy személyes jellegű, szelíd hangvételű megemlékezést már elmondtam egykor, a Szemlőhegyi barlang feletti emlékparkban elhelyezett emléktáblák felavatásakor. Erre az alkalomra velem volt az 1965-ben használt eredeti karbidlámpám is, melynek fénye elment társaimra vetült. Most is azzal zárom írásomat, hogy: "Emőd! Pali! Anti! Míg élünk, nem felejtünk el Titeket és lélekben velünk vagytok."

Dr Rill Attila PhD
(Pannonhalma 1959-1963)